

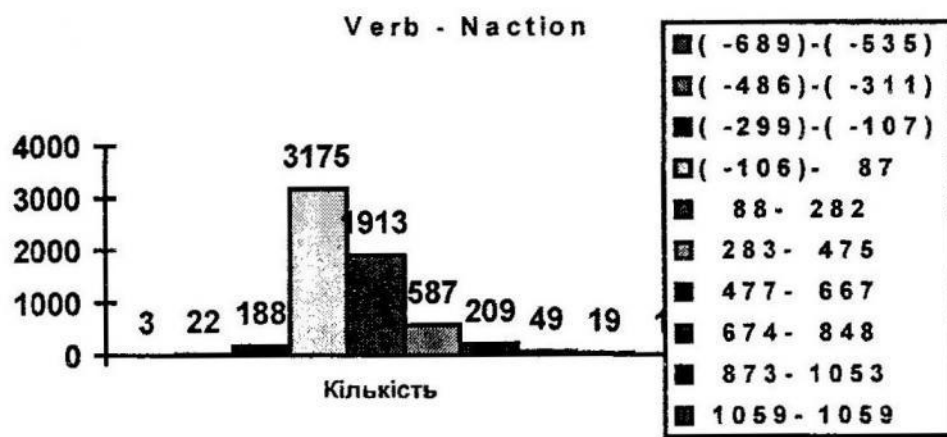
М.Е. Білінський, А.А. Переймибіда

ДІАХРОНІЧНА ЛІНІЙНІСТЬ В АВТОМАТИЧНОМУ МОДЕЛЮВАННІ ПАРАДИГМОТВІРНОСТІ ДЕВЕРБАТИВІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

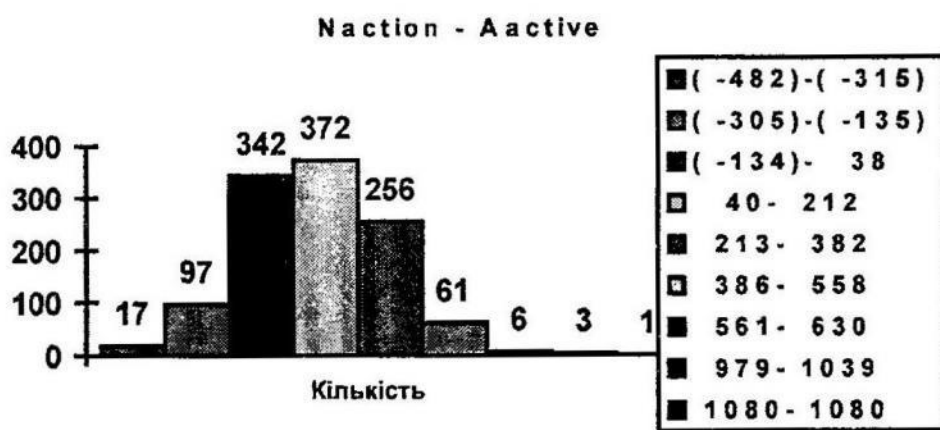
В історії мови лінгвістичним часом одиниці прийнято вважати період, під час якого вона залишається незмінною. У процесах словотвірної активності парадигмотвірна змінність одиниці означає доповнення попередніх результатів дериваційної діяльності наступним утворенням одного чи більше однокореневих похідних. Якщо дві однокореневі похідні лексеми, які засвідчені писемними пам'ятками, що потрапили до Великого Оксфордського словника та уточнень його датувань, утворені в хронологічних рамках 50 років, то вони вважаються контактними. З метою дотримання вимоги наступності колективної пам'яті цей період рівний подвоєному часу встановлення лексичної компетенції покоління мовців та враховує дещо запізнене відображення реального узусу писемними пам'ятками. Дистантність похідних має місце за умови перевищення вказаної часової рамки між датою писемної фіксації наступного деривата та датою засвідченості останнього з контактних похідних.

На основі розробленої системи моделювання тезауруса дієслів та девербативів англійської мови [1] здійснюється оцінка віку різних у частиномовному і/або пропозитивному відношеннях девербативів стосовно їх однокореневого розгортання та попарної пріоритетності. Для обидвох моделей передбачено виведення довідкової та аналітичної інформації, хоч лише першій із них властива природна прототипність. У другій моделі хронологічний комплементанд не завжди прототипний, тому отримані параметри, за винятком оцінки транспозиційного часу, є усередненими показниками ланок парадигматичного розгортання (рис.1). Використання реляційної системи СКБД MS FoxPro як джерела для системи MS Graph 5.0 є можливим завдяки використанню вбудованих та зв'язаних об'єктів за технологією OLE [2]. Проведення оцінки розподілу різниці вікового показника порівнюваних типів дозволяє відзначати факт та аналізувати ступінь пріоритетності творення віддієслівних похідних різного категоріального статусу в еволюції лексики та його

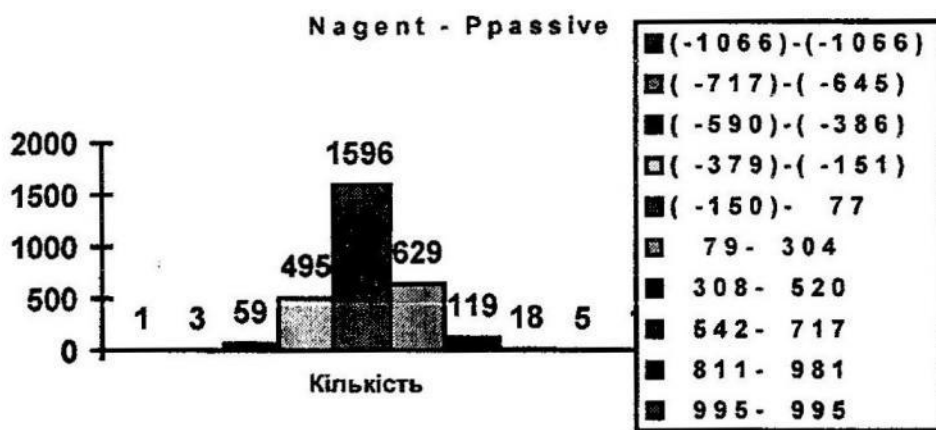
ноетичних просторів, а також виділити випадки, у яких часова пріоритетність не проявлялася.

а) транспозиційні відношення

б) трансферентні одностанові відношення

в) трансферентні різностанові відношення

Рис. 1. Зразки комплементарних відношень у часовій лінійності віддієслівних словотвірних гнізд

Моделювання однокореневої парадигматизації девербативів включає вікову індексацію однокореневого віртуального складу девербалізації із можливістю зміни рамок хронологічної дистантності, задавання фільтрів парадигматичної потужності, дискретизації бази на попередні стани, що суттєво у випадку нульових мотивуючих основ у діяхронії. Оцінка парадигматичного розгортання девербативів включає моделювання поетапного творення віртуальних парадигм та однокоренових наборів іменникового і/або прикметникового тактів девербалізації (рис.2). Опрацьована система дозволяє прецизійно вирішувати задачі декількох типів. Це – реконструкція стану парадигматики девербативів на попередніх етапах еволюції лексики та змінних синхронних зрізах, відтворення шляхів формування парадигматичних типів та перетворення протопарадигм у діяхронії, виявлення панхронічних парадигм, критерії природності стосовно швидкості процесу лексичних новоутворень, співвіднесеність віку дієслівних основ з повнотою словотвірної парадигми та стратегіями часової пріоритетності транспозиційних процесів. Сформульовані задачі релевантні для історичної лексикографії та когнітивної лексикології.

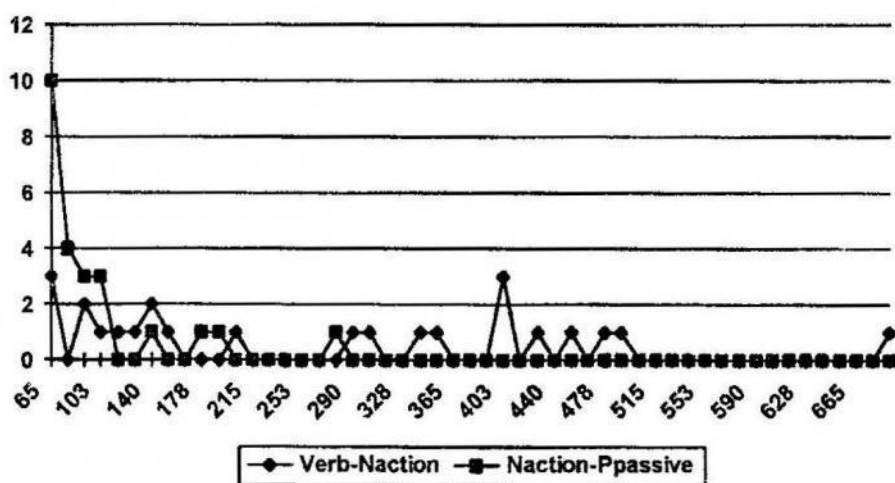

Рис.2. Зразок моделі часової дистантності при парадигматизації імен дії та пасивних дієприкметників

Комп'ютерна лексикометрія на основі реляційної СКБД виступає засобом експлікації латентних властивостей лінгвістичних об'єктів.

І. Білінський М.Е., Переймибіда А.А. Автоматизована система моделювання тезауруса дієслів та девербативів англійської мови. Львів: Всеукр. наук. конф. "Застос. обч. тех., мат. модел. та мат. мет. у наук. досл." 1997. С. 13. 2. Чеппел Д. Технологии ActiveX и OLE. М.: Изд. Отдел "Русская Редакция" ТОО "Channel Traiding Ltd." 1997.

УДК 536.24.

О.В. Блажисівська

ПРО СПРЯЖЕНИЙ ТЕПЛОМАСООБМІН ПРИ ВІЛЬНІЙ КОНВЕКЦІЇ У БІНАРНІЙ СУМІШІ ГАЗІВ ПОБЛИЗУ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ПЛАСТИНИ

У працях з теорії тепломасоперенесення, зокрема в [1], показано, що нехтування ефектами спряженості, тобто залежності механізму кондуктивного теплообміну в твердому тілі від вільної чи вимушеної конвекції в оточуючому тіло середовищі, приводить не тільки до суттєвих кількісних помилок, але й до якісно неправильних результатів.

У монографії [2] підкреслено, що досі мало опубліковано робіт, присвячених дослідженню спряжених задач при вільній конвекції, незважаючи на очевидну важливість таких досліджень при аналізі охолодження електронної апаратури, процесів затвердіння в пресформах, проектуванні нагрівальних приладів тощо.

Проте не менш важливим є дослідження впливу геометричних та теплофізичних характеристик тіла на вільну конвекцію, зокрема, для більш точного аналізу розподілу домішок у рідині.

Оскільки конфігурація твердого тіла є фактором, який впливає на значення температури і концентрації домішок у рідині, але не суттєво змінює якісну оцінку ефекта спряженості, то логічно насамперед розглядати задачі для найпростіших областей.

Розглянемо напівбезмежну вертикальну пластину ($0 \leq x < \infty$; $-\delta \leq y \leq 0$; $-\infty < z < \infty$), яка нагрівається через нерухому поверхню $x = 0$ потоком тепла з густиною q . Поверхня пластини $y = -\delta$ є теплоізолюваною, а через поверхню $y = 0$ здійснюється теплообмін з ньютонівською рідиною ($0 \leq x < \infty$; $0 < y < \infty$; $-\infty < z < \infty$). Внаслідок різниці температур пластини та рідини, а також через